

"בפרי הארץ"

"פרשת פינחס"

"וביום השבת"

ר' יוסף בכור שור: וביום השבת שני כבשים. לא הטריח במוסף של שבת יותר מדאי אלא המוסף שוה לתמיד. וחטאת אין בו כמו בשאר מוספין מפני כבוד השבת, שאין לשחוט בשבת דבר נאכל לשום אדם אלא כל הקרבנות לגבוה. ואף על גב דמוספי ראש חודש וימים טובים קריבים בשבת, אם יארע בשבת מ"מ בשל שבת עבד רחמנא הכירא.

חזקוני: וביום השבת בכל הקרבנות כתיב ביה הקרבה או עשיה ובשבת הואיל ונאסרה בה מלאכה מפני כבודה לא נאמר בקרבנותיה הקרבה ועשיה כאלו אין מלאכה נעשית בהם. שני כבשים לא הטריח הקדוש ברוך הוא במוסף של שבת יותר מדאי אלא המוסף שוה לתמיד. ולא נאמר בה חטאת כמו בשאר מוספין מפני כבוד השבת שאין לשחוט בשבת דבר הנאכל לשום אדם, אלא כל הקרבנות לגבוה ועליו יסדו רצית קרבנותיה. ואף על גב דמוספי חטאת קרבין בה כגון בשבת דר"ח ושבת דיו"ט מ"מ במוסף שבת דעלמא עבד רחמנא היכרא. ונסכו קאי אנסכי י"ן.

ר' חיים פלטיאל: וביום השבת עד ונסכה כ"א תיבות (אותיות) כנגדן תקנו בתכנת שבת כ"א תיבות עד בחרו דמדבר מעניין אחד.

דעת זקנים: וביום השבת. איתא בשוחר טוב לכל המוספים לא תמצא מוסף מועט כשבת ועל דבר זה קראה שבת תגר לפני הקדוש ברוך הוא אמר לה הקדוש ברוך הוא הנה שזהו קרבן מוסף הראוי לך לפי שכל מעשיך כפולים שיר כפול שנא' מזמור שיר ליום השבת עונג כפול שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד עונשו כפול שנא' מחלליה מות יומת לחם כפול לחם משנה לפיכך ראוי קרבן שלך להיות כפול וזהו שאנו אומרים במוסף של שבת להקריב בה קרבן מוסף שבת כראוי מה שלא נאמר בכל המוספין.

פירוש הרא"ש: וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימים. יש תימא מפני מה קרבן שבת מועט מכל הקרבנות והלא שבת חביבה עליו יותר מכל המועדים וי"ל דרצה הקדוש ברוך הוא שלא להטריח את בניו להקריב אלא שנים לפי שכל מעשה שבת ועונשיה ואזהרותיה ותענוגיה כפולים הם שבת שבתן מחלליה מות יומת זכור ושמור לחם משנה וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד לפיכך הקרבן שנים.

אברבנאל: וידבר ה' אל משה צו את בני ישראל עד וביום השבת. מפני שצוה הקדוש ברוך הוא למשה על מיתתו ראה הוא ע"ה בעוצם השגחתו הדברים שיתחדשו במיתתו מהחסרון והגריעות לישראל ותקן אליהם אשר תעוות מיתתו בתוך עמו. וצוה ראשונה על הקרבנות לפי שבהיותו מרע"ה חי היה באמצעותן הרוח הנבואי נשפע בקולות ובהכנה מועטת על שלומי אמוני ישראל ואחרי מותו תחדל המתנה ההיא ולא יהי' החזון נפרץ. ותצטרך הנבואה להכנה כפולה ומכופלת ממה שהיתה צריכה בימיו. ועל זה צוה בקרבנות התמידין והמוספים לפי שיש בהקרב' העולות תועלת גדולה בהגעת הנבואה. כי מפני זה הקריבו אדם הראשון ונח ואברהם לאל הנראה אליו ושאר האבות. ואולי שגם בלעם מפני זה צוה לבלק בנה לי בזה ז' מזבחות וגו'. ומפני שהיו התמידין מועילים בזה תועלת עצום ושאר תועלות גם כן תמצא בסדר ואתה תצוה שאמר יתברך כשצוה על הקרבת התמידין עולת תמיד לדורותיכם פתח אהל מועד לפני ה' אשר אועד לדבר אליך שם ונועדתי שמה לבני ישראל. והנה מרע"ה בחייו היה בא בכל יום אל אהל מועד יעיר בבקר בבקר יזהיר את הכהנים שיעשו התמידין באופן שהיו נקרב' במועד'. והיה מעלה עולות להוריד השפע האלהי על עמו. ולכך חשש יתברך שאחר מותו הכהני' לא יהיו זרזים בעבודת הקרבנות כאשר היו בחיי משה. ולכך צוה למשה שיצוה את ישראל עליהם.

רש"י הירש: בשני הכבשים של עולת השבת ניגשים כל היחידים של כלל ישראל אל בוראם ואדוניהם; כי ביום השבת הם שובתים מכל מלאכה, ובשבתה זו הם מניחים את עצמם ואת עולמם לרגלי ה' שהוא בורא העולם ואדוניו. וכדרך שהם מקיימים את השבתון של השבת, כן הם מבטאים בעולת השבת ש"רועה ישראל" הוא גם הרועה של כל נפש מישראל, כי "כרעה עדרו ירעה בזרעו יקבץ טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל" (ישעיה מ, יא). והרי הם מחדשים עתה את נדר הנאמנות והציות לאל שהוא רועה את כל בריותיו, והם מקבלים על עצמם להתמסר למטרות שהוא קבע להם שהרי לצורך המטרות האלה ברא אותם כ"בני אדם מישראל", ולצורך הייעוד הזה נתן להם חלק בעולמו ובכוחות האדם השולטים בעולמו.

רי"ד סולוביצ'יק: ביאר הגאון ר' משה זצוק"ל דלרמב"ן גם בשבת אף על פי שבגבולין אין מצות שמחה יש שמחה במקדש וכמשמעות הספרי פ' בהעלותך, וז"ל, וביום שמחתכם ובמועדיכם אלו שבתות עכ"ל, דתוקעים בחוצרות במוסף שבת והוא משום דאיקרי יום שמחה, שכן נוהגת מצות שמחה בשבת במקדש. ועפ"ז הסביר מדוע, לפי נוסח אשכנז, אומרים ישמחו במלכותך וכו' דוקא בתפלת מוסף, דהואיל ותפלת המוסף שייכת למקדש דמתפללין אותה מדין ונשלמה פרים שפתינו, ובמקדש היתה חלות שמחה בשבת בשעת הקרבת המוספים של היום ומשום כך אומרים ישמחו בתפלת המוסף, אבל לא בשאר התפלות.

סג

"מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' מי שאכל והקיא את מה שאכל האם יברך ברכה אחרונה?

תשובה: לא. {עיין סימן רח' שערי תשובה שם}

ב' ספק אם אכל מפירות הארץ או מפירות חוץ לארץ מה יזכיר בברכה אחרונה (האם על הפירות או על פרותיה)?

תשובה: יזכיר על הפירות כחוץ לארץ. {עיין אור"ח רח' רשב"א בברכות מד'}

חושן משפט

א' תיך דירה לשני שראה ביד 2 האם צריך לשלם דמי תיך?

תשובה: צריך לשלם. {עיין סימן קפה' סעיף י'}

ב' קניין סודר ואין לו סודר האם מועיל שמישהו נותן עבורו?

תשובה: מועיל. {עיין קצוה"ח סימן קצ"ה}

אבן העזר

א' האם יש מקור לשבירת צלחת באירוסין?

תשובה: כן. {עיין בברכות לא'. אבן העזר סימן סה'}

ב' האם יש מקור להתחייבות באירוסין?

תשובה: כן. {עיין אבן העזר סימן נח' חושן משפט סימן רמה'}

יורה דעה

א' האם מותר לכהן להיכנס לאהל שיש שם גוסס?

תשובה: אסור. {עיין סימן ש"ע}

ב' האם יש דין סוף טומאה לצאת בגוסס?

תשובה: אין. {עיין סימן ש"ע}

"ימי העבודה"

עבודת ישראל: משל לאחד שפיזר אבנים טובות אל האשפה וטנופת וצוה לבנו ללקט אותם ולנקותם מן הטנופת, בודאי יותר שבנו לוקט ומנקה אותם בודאי יותר מקבל שכר מהם. ויוכל אדם להבין שבעולם הזה מחמת שפלותו, יוכל אדם להשיג מעלות גדולות.

ובודאי כך: יש ימים בשנה שהם שפלים, דהיינו בין המצרים, יוכל אדם יותר להעלות יותר ניצוצות ויותר אבנים טובות ומרגליות יוכל ללקט בהם ולהעלותם, ומה שיוכל אדם לתקן בט' באב שהוא בשפלות, אינו יכול לתקן בשמחת תורה, וכן להיפך.

כי חרוצים ימיו של אדם: ובכל יום ויום צריך אדם לעשות תיקונים שנחרץ עליו דבר יום ביומו, ומה שיוכל לתקן ביום זה לא יוכל לתקן למחר, כי למחר צריך לעשות תיקונים אחרים וללקוט אבנים טובות ומרגליות. וזהו שנאמר (שמות טז, ד) ולקטו דבר יום ביומו, דייקא. וכמאמר הזה"ק (תיקון"ז תיקון כב) לבושין דלביש בצפרא לא לבש ברמשא, לבושין דלבש ביומא דא לא לבש ביומא דא.

וכל זה צריך לתקן בתורה ובתפילה ובתשובה: לא כקצת המוני עם שאומרים שלא יוכלו להתפלל בין המצרים, ובודאי המה כסילים ולבם בל עמם, רק צריך להתחזק עצמו בתורה ובתפילה ובתשובה בימים שבין המצרים שהם ימי תשובה, שמי"ז בתמוז התחילו ארבעים יום אמצעים שביקש משה רבינו ע"ה רחמים על ישראל.

”מפרי הארץ” סימן – ע”כ”ז

בעניין: דין חולה בשבת.

א: חולה שיש בו סכנה – האם מותר לעשות לו כל צרכיו או רק מה שנוגע לחולי ומ”ה דברים שיחזקו איברים?

תשובה: יש מקלים לעשות כל צרכיו ויש מחמירים ובדאי מהנכון להחמיר באסור של תורה ובדברים שיתחזקו אבריו על ידם המאירי מתיר.

ב: מה הדין אם ידוע שאפשר לחכות למוצ”ש ומ”ה אם לא ידוע?

תשובה: בידוע אסור לחלל עליו ובלא ידוע מחללים עליו.

ג: מ”ה אם יהודי או גוי שאינו רופא אומר שצריך לחלל שבת ומ”ה אם הרופא אומר שא”צ והאחר שאינו רופא אומר שצריך?

תשובה: יהודי שאומר צריך מחללים בגוי לא – וכשיש ויכוח בין הרופאים בשוים מחלילים אבל אם האחד מופלג בחכמה שומעים לדבריו בין לקולא בין לחומרא (בה”ל ד”ה ואם רופא אחד)

ד: האם עדיף לעשות ע”י יהודי או גוי?

תשובה: ברמ”א כתב שאם אפשר לעשות ע”י גוי בלא איחור כלל עושים ע”י הגוי וכן נוהגים והט”ז כתב דלאו מנהג ותיקין הוא וצריך לעשות ע”י יהודי. (סק”ל ז’)

ה: חולה שאין בו סכנה האם מותר אמירה לגוי, מלאכה דרבנן בלי שינוי מלאכה דרבנן בשינוי?

תשובה: אמירה לגוי מותר- מלאכה דרבנן מותר בשינוי אפילו ע”י ישראל. (סק”ל נז’)

ו: מה נחשב חולה שאין בו סכנה?

תשובה: שנפל למשכב מחמת חוליו.

ז: מה הדין בסכנת איבר?

תשובה: מותר לעשות לו מלאכה דרבנן אפילו בלא שינוי (סק”ל נז’)

ח: האם מותר לפתוח פצע מוגלתי בשבת?

תשובה: אם כונתו להרחיב פי המכה אסור ואם רק הוציא המוגלה ולא חושש שיסתם מיד מותר ועדיף לעשות ע”י גוי. (סק”ל פח’)

ט: מה הדין לקחת תרופה – חולה שאין בו סכנה, נפל למשכב כאב ראש חזק מאד שמגביל תפקוד כאב ראש חלש?

תשובה: מותר וכאב חלש אסור.

י: מה הדין אכילת מאכלים מבריאם כשהוא חולה?

תשובה: מותר. (אגב יש שהורו שתשעה באב שחל במוצ”ש אפשר לקחת קלי צום בשבת אך שיערבם במאכל).

רח' הר' קוק 1 ב"ב 0533107467

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבית הוועד"

מהגאון הרב יוזקאל דרבמדיקר שליט"א

בהלכות מזוזה וציצית וברית מילה

יש מצווה לבדוק את המזוזה פעמיים בשבע שנים.

וצריך לדעת: את הדין כשמוריד את המזוזה על מנת לבדוק אותה ודעתו להחזיר אחר כך האם צריך לברך שוב.

והנה: מצינו בהלכות ציצית נידון דומה לזה בענין אם פשט את טליתו על דעת ללבוש שוב שנחלקו הפוסקים האם צריך לברך שוב על הציצית. וזה דבר מצוי בשבת של שמחה כמו שבע ברכות שאוכלים באולם במקומות שאין לטלטל בשבת רוצים אחר סעודה ללבוש את הטלית, - ומצד איסור הכנה משבת לחול אין כאן איסור מה שמביא הטלית, משום שזה לא נחשב הכנה כשאדם מביא חפצים למקום וכשהולך משם לוקח את זה, וכל שכן אם יש לו איזה חשש שישכח את הטלית ויאיבד.

וכן ביום כיפור: אחר מוסף אם רוצה להסיר טליתו ולישן ולחזור וללבוש לקראת תפלת מנחה, וכן כשעושה ברית מילה שלא בסמוך לתפלה ופושט טליתו לאחר תפלת שחרית ולובש שוב בשעת הברית מילה, בכל זה נחלקו המחבר והרמ"א בסימן ח' האם צריך לברך שוב, לדעת המחבר מברך שוב כשלוש, ולדעת הרמ"א אינו מברך, וכל זה אם חושב ללבוש שוב בשעה הקרובה, אבל אם עובר זמן מרובה אז צריך לברך שוב, וכמה זה זמן מרובה, **מהמשנה ברורה** משמע דיותר מחצי שעה נחשב זמן מרובה.

אמנם דעת השולחן ערוך הרב: שהשיעור הוא עד שתיים או שלש שעות עדיין לא נחשב זמן מרובה.

בשולחן ערוך הרב יש שינויים בענין זה בין תפלין ציצית סוכה כמה הזמן שיצא מהמצוה ודעתו לחזור למצוה אינו צריך לברך שנחשב המשך מהמצוה, ולמעשה מסבירים בשיטתו שתלוי כל דבר מה הרגילות שיוצא מהמצוה ועדיין נחשב המשך למצוה, בציצית שתיים ושלוש שעות נחשב עדיין המשך למצוה.

וכן אומרים בשם החזון איש: לענין טלית דעד שלש שעות אין צריך לברך שוב. **דעת השבט הלוי להלכה** שאם פושט טליתו ע"מ לישן ולחזור וללבוש, כיון שיש כאן גם שינה עם שיעור שעה מברך, אבל סתם שינה בלי שיעור שעה אינו צריך לברך.

והנה: מכיון שיש כאן מחלוקת הפוסקים יש עצה לצאת את כל השיטות מספק ברכות כשיודע שהולך לפשוט טליתו על דעת להחזיר, יכול לכוין בשעת הליבישה הראשונה שהברכה תחול רק עד הזמן שיפשוט את הטלית וכך יוכל לברך שוב.

באמת: יש מחלוקת ידועה בין התבואות שור והפרי חדש ביו"ד סימן יט' אם שייך בכלל לעשות דבר כזה להתנות שהברכה יחול רק עד זמן מסוים. **אמנם בנידון דידן:** כיון שיש הפסק שפושט ולובש אפשר לעשות את התנאי זה לכולי עלמא. וכן כתב המטה אפרים בסימן תרי"ט לענין ברכת התורה שאלו הנוהגים להיות ערים כל הלילה ביון הכפורים ויש ספק האם יכולים לברך ברכת התורה, יכוונו בערב יום הכפורים כשמברכים ברכת התורה שזה יפטור רק עד מחר וכך יולכו לברך שוב לכולי עלמא.

ובתפלין הדין אם הסיר התפלין על מנת להחזיר לזמן קצר, זה מחלוקת המחבר והרמ"א בציצית האם לברך שוב, אמנם אם הסיר את התפלין על מנת להיכנס לבית הכסא אפילו לסמן סמוך מברך לכולי עלמא, כיון שאסור להיכנס שם לבית הכסא עם תפלין הוי הסח הדעת, אבל ציצית הגם שאין להיכנס לבית הכסא עם טלית זה לא ממש איסור, ולכן זה תלוי במחלוקת המחבר והרמ"א.

ולכן להלכה למעשה: לענין מזוזה זה דומה כמו ציצית – ולכן אם הסיר את המזוזה על מנת לבדוק ולהחזיר בזמן סמוך, לפי דעת המחבר צריך לברך, לפי דעת הרמ"א אינו מברך, ומקובל לפסוק שאם הוריד המזוזה וחזיר באותו יום אינו מברך, ואם מחזיר ביום אחר מברך, וההסבר הוא דבמזוזה הרגילות שנותנים לבדוק, וזה אורך זמן, לכן כל שמחזיר באותו יום יש עדיין המשך ואינו מברך, ואם מחזיר ביום אחר מברך, ואם נותן מזוזה אחרת מברך, אפילו שני פתחים באותו חדר, מעביר מזוזה מפתח זה לפתח זה צריך לברך, והטעם משום שהברכה שברך היה על מזוזה זו בדת זה.

ולכן כשנותנים מזוזות לבדוק: ומחזירים באותו יום חשוב לסמן באיזה פתח זה המזוזה, שלא יכנס לספק ברכות אם ישים מזוזה אחרת.

יש סבה נוספת לציין היכן מקום המזוזה, משום שיש דין מעלים בקדש ואין מורידים שאסור להוריד מקדושה, ובמזוזה י"א שמזוזה שהיה על פתח שיותר חיוב אסור להשימו במקום אחר פחות חיוב, אמנם לדעת הרבה פוסקים במזוזה אין את הדין הזה, שרק בתשמיש קדושה יש איסור אין מורידים משא"כ במצוה אין הדין הזה מעלים ואין מורידים ולענין זה שנה נחשב כמו מצוה, וממילא מצד סיבה זו אין צריך לציין.

חשוב לדעת אברך שנכנס לדירה שכורה: או קנה דירה עם מזוזה, שנמצא שהוא שלא ברך על מצות מזוזה, אז הדין גם אם מוריד ומחזיר מיד צריך לברך שכן הוא לא ברך על מצוה זו ממילא אפי' מחזיר מיד מברך, וכל הסברא שלא לברך אם מחזיר מיד הוא משום שהברכה שברך נמשכת.

ומסתבר שיש ענין גדול לעשות כן להוריד ולהחזיר ולברך: שהרי לדעת המג"א בסימן יט הנכנס בבית עם מזוזה מברך אשר קדשנו במצותיו וציונו לדור בבית שיש בו מזוזה, למעשה נוהגים שלא כיון שאינו עושה מעשה, כמו שכתב הברכי יוסף, אבל אם יוכל לעשות שיוכל לברך, צריך להוריד ולהחזיר שיוכל לברך.

אמנם: אם הוא עצמו עשה קביעת מזוזות אלא שכיבד אדם אחר לקבוע את המזוזה כמו רב או ראש ישיבה, אז נחשב כמו שהוא בעצמו ברך, ואינו מברך שוב אם מוריד ומחזיר באותו יום.

בתשו' רעק"א: כתב בענין הנוסע מביתו לכמה ימים ואח"כ חוזר אינו מקיים מצות מזוזה כשחוזר מברך אשר קדשנו במצותיו וציונו לדור בבית שיש בו מזוזה, בסוף התשו' כתב המנהג שלא כיון שאינו עושה מעשה.

לפי"ז היה ענין בכה"ג להסיר את המזוזה ולקבוע שוב: אמנם כיון שאינו ברור כ"כ דין זה לא יברך, נח"צ טוען גם נסע מביתו הוא כמו בית האוצר, מסבירים בית האוצר זה רק קרוב לביתו שנחשב חלק מהדירה משא"כ כשנסע מביתו.

בדרך אגב: דברנו בענין טלית בברית מילה, כידוע יש מחלוקת הפוסקים האם מברכים שהחיינו בברית מילה, לדעת המחבר מברך, לדעת הרמ"א אינו מברך משום שאינו נחשב דבר שבא מזמן לזמן, כאן בא"י נוהגים רוב הקהילות לברך, ואלו הנוהגים שמברכים שהחיינו בעת ברית מילה מסתבר שיש ענין ללבוש טלית חדש לצאת דעת הסוברים שאינו מברך, וכמו לביל שני של ר"ה שמדינא מברך שהחיינו ואעפ"כ כתב רמ"א לכתחלה לקחת פרי חדש, וכאן לא כתב הרמ"א כן משום שסובר שלא לברך שהחיינו, אפשר גם לקחת פרי חדש בשעת הברית מילה ולהשימו לפניו.